

УДК 811.111'23'371'42

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-2>

СТАТУСНІ ТА ГЕНДЕРНІ СТОСУНКИ УЧАСНИКІВ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ КОМПЛІМЕНТУ ТА ЛЕСТОЦІВ

Бігунова Наталя Олександрівна

доктор філологічних наук,

доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24/26, Одеса, Україна

Стаття присвячена аналізу таких соціолінгвальних аспектів позитивно-оцінних висловлень, як статусні та гендерні характеристики учасників мовленнєвих актів компліменту та лестощів. Наведено тлумачення компліменту та лестощів як позитивно-оцінних мовленнєвих актів. З точки зору статусних відносин комунікантів і комплімент, і лестощі віднесено до статусно-лабільних мовленнєвих актів. Встановлено, що комплімент частіше адресований рівному за статусом комунікантові, рідше – нижчому за статусом. У тих виняткових випадках, коли комплімент адресований вищому за статусом комунікантові, його темою виступає виключно зовнішність або майно адресата. Мовленнєвий акт компліменту має гендерну залежність: на передній план висувається статева належність його учасників. Комплімент зовнішності набагато частіше адресовано жінці. Встановлено, що нормативними темами компліментів в англійській лінгвокультурі для адресантів більш високого статусу є дії та майстерність адресатів, а для адресантів нижчого статусу – зовнішність і майно адресатів. Дослідження впливу статі комунікантів на сприйняття компліментів свідчать про те, що жінки схильні до більш позитивного сприйняття компліментів, вони розглядають їх як прояв солідарності, в той час, як чоловіки сприймають компліменти як загрози для «обличчя» акти і схильні ставитися до них насторожено, часто інтерпретуючи їх не як прояв доброзичливого ставлення, а як сексуальний інтерес. Жінки використовують більш стандартні і одночасно більш експресивні формули, ніж чоловіки. Стосовно мовленнєвого акту лестощів доведено, що лестощі переважно спрямовані від нижчого за статусом комуніканта до вищого, проте лестощі-вибачення також можуть бути спрямовані від мовця співрозмовникові, рівному або навіть нижчому на соціальних сходах. Соціальний статус адресанта може бути вищим тільки в ситуаціях його ситуативної залежності від адресата, тоді, коли досягнення адресантом матеріальної корисливої вигоди неможливе без підтримки партнера по комунікації.

Ключові слова: мовленнєвий акт, комплімент, лестощі, соціальний статус, гендер, адресант, адресат.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Антропоцентричний підхід до дослідження мови вимагає зміщення акцентів на мовця, мовленнєва поведінка якого визначається прагматичними факторами. Однією з характеристик учасників спілкування, безпосередньо пов'язаною з мовленнєвим актом, є соціальний статус учасників спілкування.

Соціальний статус людини є центральною категорією соціолінгвістики, він обумовлений соціально-економічними та культурно-етичними характеристиками суспільства, з одного боку, та рольовими, дистанційними, нормативними характеристиками соціальної стратифікації, з іншого боку [Карасик 69].

Різні аспекти вивчення соціального статусу неодноразово ставали об'єктами дослідження соціології, соціолінгвістики, лінгвосемантики (Швейцер А.Д. 1976; Демьянков В.З. 1982; Ануфриев Е.А. 1984; Крысин Л.П. 1989; Карасик В.И. 1991; Караулов Е.Н. 2004; Labov W. 1966; Poole M. 1976; Linde C. 1988, Morner M. 1988; Kroch A.

1995; Holmes J. 2007; Snell J. 2014 та ін.). Проте, особливості соціального статусу учасників мовленнєвих актів позитивної оцінки є недостатньо висвітленими, що забезпечує актуальність наступному дослідженню, присвяченому аналізу таких соціолінгвальних аспектів позитивно-оцінних мовленнєвих актів, як статусні та гендерні характеристики учасників мовленнєвих актів компліменту та лестощів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність враховувати наявність або відсутність відмінностей між співрозмовниками з точки зору їх соціальних характеристик підкреслювали Р. Якобсон (1985), В.І. Карасик (1991). Соціолінгвісти вивчають не тільки власне статусні характеристики мовців, такі як соціальний стан, рівень освіти, вік і стать, але й ситуативні характеристики (Брідко Т.В. 2011; Шумарова Н.П. 2000). У соціолінгвістичних розвідках останніх років спостерігається зростання зацікавленості вчених проблемами соціальної й територіальної диференціації мови (Кочерган М. П. 2001, Петренко Л.О. 2013; О. І. Стеріополо 1991, Labov W. 1966, Trudgill P. 1988), гендерної та вікової варіативності мов-

лення (Белова А.Д. 2007; Горошко О.І. 2010; Мартинюк А.П. 2005, Ткачик О.В. 2008; N. Coupland 2009; Tannen D. 1996).

Доведено, що в умовах статусної нерівності повага до адресата обумовлена ступенем свободи учасників спілкування: нижчий за статусом учасник спілкування користується меншою свободою вибору моделей поведінки, ніж вищий за статусом партнер (Карасик 1991; Быганова Е.А. 2008).

Формулювання мети і завдань статті. Метою статті є аналіз статусних та гендерних характеристик учасників мовленнєвих актів компліменту та лестощів. До завдань, які вирішувалися в статті, входило надання дефініцій компліменту та лестощам як мовленнєвим актам позитивної оцінки та з'ясування прагматичної спрямованості цих мовленнєвих актів з урахуванням статусних і гендерних особливостей комунікантів на матеріалі англомовного художнього дискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж перейти до аналізу статусних та гендерних характеристик учасників мовленнєвих актів (далі МА) компліменту та лестощів, слід надати наше тлумачення цим актам. **Комплімент** визначаємо як позитивно-оцінний експресивний синкретичний МА, що характеризується, як правило, збігом адресата й об'єкта позитивно-оцінного висловлювання, а також невеликим очікуваним перебільшенням чеснот співрозмовника. Предметами оцінки в МА компліменту виступають зовнішність і вчинки адресата, витлумачувані як досягнення.

Лестощі визначаємо як псевдоощирій позитивно-оцінний маніпулювальний синкретичний МА, що характеризується наявністю в мотивації мовця розрахунку й корисливості, а також переважно збігом адресата й об'єкта позитивної оцінки. МА лестощі має виключно пряму, експліцитну форму реалізації оцінки. Предметами оцінки в МА лестощі є зовнішність адресата, його моральні й інтелектуальні властивості, вміння, досягнення та вчинки. Адресант лестить адресату не тому, що відчуває висловлювані почуття, а тому, що хоче отримати користь [Бігунова, 100].

В.І. Карасик слушно наголошує на тому, що без урахування соціального статусу учасників спілкування саме по собі спілкування носить штучний або провокаційний характер. Під соціальним статусом вчений розуміє «співвідносне положення людини в соціальній системі, що включає права і обов'язки і витікаючі звідси взаємні очікування від поведінки» [Карасик, 3].

З точки зору статусних відносин комунікантів, мовленнєві акти поділяються на статусно-нейтральні (твердження, оповідання, описи) і статусно-марковані, що включають статусно-фіксовані МА (із заданою позицією адресата) й статусно-лабільні МА (зі змінним статусним вектором, тобто такі, що залежать від ситуації спілкування) [там само, 120]. Виходячи з даної класи-

фікації, ми відносимо і комплімент, і лестощі до статусно-лабільних МА.

Н. Вольфсон вважає, що адресант компліменту повинен мати моральне право на винесення адекватної оцінки рис, поведінки, дій іншої особи. Тому, відповідно до етичних норм, його соціальний статус не може поступатися статусу адресатом [Wolfson 1983, 91]. На нашу думку, додаючи сказане до нашої класифікації, отримуємо тезу відносно МА похвали співрозмовникові – адже саме в МА похвали обговорюються моральні і інтелектуальні риси, вчинки, поведінка. Комплімент, в свою чергу, обумовлений параметрами ситуації; у деяких з них він приписується етикетом (коли хвалять житло, кулінарні здібності хазяїна, зовнішність нареченої на весіллі), тому ми вважаємо, що адресант компліменту (у нашому трактуванні цього терміну) не повинен мати морального права на винесення оцінки – він повинен дотримуватися норм етикету.

Комплімент обмежений параметрами ситуації: в деяких ситуаціях компліменти очікувані і навіть потрібні, в інших – небажані. зокрема, в спілкуванні малознайомих людей компліменти призводять до незручності, а нав'язливі компліменти чоловіків жінкам сприймаються негативно.

Н. Вольфсон вважає, що переважна більшість компліментів висловлюється на адресу людей того ж віку і статусу, як і адресанти [Wolfson 1993]. Дослідження Дж. Холмс свідчить про те, що майже 80% компліментів вживають рівні за статусом комуніканти і друзі в неформальній обстановці [Holmes 1993]. Це підтверджують і наші спостереження за художнім дискурсом – в нашій вибірці 69.5% компліментів висловлюються в спілкуванні рівних за статусом комунікантів.

У випадках статусної нерівності комунікантів адресантами компліменту стають, як правило, особи вищого статусу [Holmes 1988, 455; Manes 1983, 97; Wolfson 1983, 91 – 92; Wolfson 1984, 240]. Як зауважує південноафриканський соціолінгвіст Р. Герберт, «якщо мета мовленнєвого акту полягає в досягненні комунікантами солідарності, то перше речення про це має неминуче виходити від особи, що перевершує іншого за статусом» [Herbert 1989, 25].

М. Кнапп та його колеги також вважають, що компліменти мають місце між рівними за статусом комунікантами, але у випадку різного статусу, комуніканти більш високого соціального статусу висловлюють компліменти частіше, ніж комуніканти нижчого статусу. Підкреслюється, що люди менше схильні до компліментів на адресу людей з більш високим статусом [Knapp et al.].

Поділяючи наведену думку, проілюструємо її епізодом з вибірки, в якій мужчина зрілого віку виражає комплімент молодій дівчині, що закохалася в нього. Комплімент пом'якшує відмову, що йде за ним:

The words flew out of Martin's mouth despite himself: "You're very attractive, Julia. But I love Marijke, and no one else will do" [3, 337].

На думку В.И. Карасика, вживаючи компліменти першими, вищі за статусом адресанти підвищують статуси адресатів, прирівнюючи їх до своїх [Карасик, 84].

Згідно з Н. Вольфсон, нормативними темами компліментів в англійській лінгвокультурі для адресантів більш високого статусу вважаються дії і майстерність адресатів, а для адресантів нижчого статусу – зовнішність і майно адресатів [Wolfson 1983, 91]. Припускаємо, що дотримання тематики адресантами нижчого статусу говорить про дотримання ними соціальної дистанції, про прояв ввічливості і поваги до співрозмовників, про безкорисливе прагнення до зміцнення стосунків.

Дійсно, адресанти нижчого статусу переважно виражають компліменти майну адресатів, як, приміром, поступає Джен, залишившись наодинці з хазяйкою будинку, матір'ю її бойфренда Кіта:

Was Kit in the attic? She thought about saying something loudly, so he'd come and save her. But loud could be seen as common, so she said, "Lovely garden, Mrs Avery" [2, 215].

«Вторгнення» статусно-залежного адресанта в тематичні «володіння» адресата більш високого статусу, виявлення зацікавленості до дій і майстерності адресата В.В. Леонт'єв трактує як спробу підлеститися, що примушує адресанта йти на порушення соціальних норм мовленнєвої поведінки [Леонт'єв, 95]. Відповідно, висловлювання позитивної оцінки досягненням, поведінці, вчинкам адресата більш високого статусу, слід відносити до МА лестоців.

Зарубіжні соціолінгвістичні дослідження мовленнєвих актів позитивної оцінки, зокрема, МА компліменту, доводять, що крім доречності висловлювань позитивної оцінки в конкретній мовленнєвій ситуації, їх ефективність також залежить від статусу, віку та статі адресанта [Wolfson 1983; Shotland and Craig 1988; Herbert 1990 та ін.]. Вважається, що позитивна оцінка співрозмовника, що виходить від адресанта з більш високим соціальним статусом, набагато дієвіша, аніж така ж оцінка, висловлена адресантом з нижчим соціальним статусом. Схвальне висловлення є вагомим, якщо воно виходить від особи, старшої за адресата, або одного з них віку.

Гендерний фактор є особливо важливим для МА компліменту. Вплив фактора статі комуніканта на вибір компліменту активно досліджується зарубіжними соціолінгвістами. Відносно статевої приналежності учасників компліментарного спілкування відомо, що комплімент зовнішності частіше адресований жінці [Holmes 1988], незалежно від ступеня знайомства комунікантів або їх віку. В нижченаведеному прикладі комплімент акторці стосовно її таланту висловлює молодий хлопець – поліцейський (обом близько 30 років):

He sat down opposite her. "I am Hamish Macbeth, the policeman at Lochdubh. Don't worry. I'm off duty and off the case. I just wanted to tell you how much I admire your acting."

She smiled. "That is very kind of you" [1, 120].

Як свідчить реакція на комплімент (прийняття з вдячністю) і авторський опис невербальної поведінки адресата (*She smiled*), комплімент стосовно досягнень адресата прийнятий із задоволенням.

Щодо компліментів зовнішності жінок, на думку зарубіжних вчених, такі компліменти часом сприймаються як вербальний тиск, або харасмент. Подібне насторожене ставлення до компліментів спостерігається при негативному ставленні адресата компліменту до адресанта і його домагань. Наприклад, в наступному епізоді Гаррі, режисер фільму, робить комплімент зовнішності Шейли, своєї помічниці, а також розхвалює її роботу, натякаючи при цьому, що вона могла б отримати підвищення, якщо б погодилася бути його коханкою:

He was sitting opposite her. He drew his chair closer until their knees were almost touching. "Your work for me is appreciated, Sheila. You know that. You're a pretty girl and we get on fine. In fact, we could get on better." He put a large hand on her knee and squeezed it.

"Harry," said Sheila, "I would like that director's job because you think I can do it and not for any other reason."

"No, no," he said, caressing her knee. "But I could be great help to you in your career." The hand left her knee and clasped her breast.

She jerked away and stood up. "Forget it, Harry," she said, and went quickly out of the room [1, 99].

Дослідження впливу статі комунікантів на сприйняття компліментів свідчать про те, що жінки схильні до більш позитивного сприйняття компліментів, вони розглядають їх як прояв солідарності, в той час, як чоловіки сприймають компліменти як загрозові для «обличчя» акти і схильні ставитися до них насторожено, часто інтерпретуючи їх не як прояв доброзичливого ставлення, а як сексуальний інтерес [Holmes 1988; Shotland & Craig et al 1988].

Н. Вольфсон зауважує, що компліменти зовнішності рідкісні між чоловіками і стверджує, що такі компліменти сприймаються чоловіками як загрозові для «обличчя» акти. На думку дослідниці, компліменти зовнішності висловлюються і приймаються чоловіками, але в багатьох випадках такі компліменти викликають подив [Wolfson 1983]. Крім того, поширена думка, що багато чоловіків відчувають нязковість, роблячи компліменти зовнішності інших чоловіків, оскільки вони бояться здатися гомосексуалістами. Дійсно, в нашому матеріалі відсутні приклади компліментів зовнішності між чоловіками.

Якщо комплімент роблять жінки на адресу чоловіків, він, як правило, сприймається чоловіками-адресатами із задоволенням. Неприйняття

компліменту чоловіком обумовлено факторами, не залежними від гендеру: недоречністю компліменту в конкретній ситуації, антипатією адресата до адресанта та ін. Наведемо приклад компліменту зовнішності адресата-чоловіка, висловлений його приятелькою Летті і прийнятий із задоволенням і з дзеркальним компліментом:

"Hello, Lin, you fat bastard," Lettie said, giving me a kiss on the cheek. "You're really beefing out, aren't you, son?"

"You look good, too," I replied, smiling at the pleasure of seeing her [4, 528].

Наведений типовий епізод не містить маркерів настороженості чи невдоволення адресата-чоловіка.

Р.А. Херберт встановив, що жінки використовують більш персоніфіковані (*personalized*) форми компліменту (вони швидше скажуть "I love X") на відміну від чоловіків, які віддають перевагу безособовим формам. Лише 20% жіночих компліментів мають безособову форму, в той час, як чоловіки йдуть шляхом використання невизначено-особових конструкцій в 60% ситуацій [Herbert 1990]. Крім того, жінки використовують більш стандартні і одночасно більш експресивні формули, ніж чоловіки.

Більшість дослідників впевнені в тому, що лестощі обумовлюють рольові відносини між адресантом та адресатом, спрямовані знизу вгору [Леонтьєв; Петелина; Дорда], на відміну від компліментів, сказаних в ситуаціях спілкування рівноправних партнерів або спрямованих від вищого до нижчого. Проте, оскільки за формальними ознаками лестощі схожі з похвалою або компліментом, то єдиним способом їх диференціації є опора на ситуацію і контекст.

Разом з тим, деякі дослідники, зокрема О.С. Петелина, В.В. Леонтьєв обговорюють в тому числі рівний статус учасників МА лестощів, а також спрямованість лестощів від вищого до нижчого, що пояснюється можливою залежністю особи вищого статусу від свого підлеглого [Петелина, 44; Леонтьєв, 75].

Наші спостереження над вибіркою підтверджують, що хоча в більшості випадків лестощі спрямовані від нижчого до вищого (62% МА лестощів в вибірці), соціальний статус адресанта лестощів також може бути рівним (27.6%) або вищим за статусом адресата (10.3%). Спочатку наведемо більш типовий приклад висловлення лестощів на адресу вищого за статусом адресата: туристичний гід Прабакер приводить до отелю клієнтів і намагається підлеститися до головного менеджера, сподіваючись на отримання вигоди:

"This is Mr. Anand," Prabaker interjected quickly. "Best manager of the best hotel in Colaba."

"Shut up, Prabaker!" Mr. Anand growled.

Prabaker smiled wider.

"See, what a great manager is this Mr. Anand?" he whispered, grinning at me. He then turned his smile to the great manager. "I am bringing three

excellent tourists for you, Mr. Anand. Very best customers for the very best hotel, isn't it?" [4, 14].

Соціальний статус адресанта та адресата лестощів може бути рівним у випадку, якщо лестощі викликані якимось промахом адресанта і бажанням виправити його, як наприклад, відбувається з Чарльзом, який напередодні сказав своїм приятелям, що зупинився в своїй тітці. Випадково дізнавшись про це Агата, приятелька Чарльза, яка насправді дала йому притулок, засмутилася, адже тема віку для неї особливо болюча, і Чарльзу доводиться вдаватися до лестощів:

He came back with coffee and put it down in front of her. "Why so grim, Aggie?"

"I heard myself being described last night as your aunt."

"Had to. If she was going to actually meet you, I would have had to say you were my sister. You're too glam to be an aunt."

"You're soft-soaping me."

"A little bit. Cheer up. Where did you go?" [1, 187].

У вищенаведеній ситуації статуси адресанта та адресата рівні. Проте, адресант знаходиться в ситуативній залежності від адресата, оскільки відчуває свою провину, отже підлесник прагне «умастити» адресата.

У більшості випадків статус адресата лестощів перевищує статус адресанта; при цьому статус може бути соціальним і ситуативним. Рівний статус комунікантів є характерним для ситуацій, в яких лестощі виступають інструментом досягнення адресантом корисливої нематеріальної вигоди (лестощі-вибачення). Соціальний статус адресанта може бути вище тільки в ситуаціях його ситуативної залежності від адресата, тоді, коли досягнення адресантом матеріальної корисливої вигоди неможливе без підтримки партнера по комунікації.

Аналіз робіт соціолінгвістів і спостереження над нашою вибіркою дають можливість дійти висновку про те, що в плані статусної спрямованості МА компліменту значно відрізняється від МА лестощів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Доходимо висновку, що комплімент переважно адресований рівному (69.5%) або нижчому за статусом комуніканту (20.0%); в окремих випадках (10.5%) він спрямований від нижчого до вищого. Крім того, важливим соціальним фактором МА компліменту є статева приналежність його учасників: комплімент зовнішності набагато частіше адресований жінці. Компліменти зовнішності рідкісні між чоловіками і викликають подив. Лестощі адресовані переважно вищому за статусом співрозмовнику (62%). Лестощі як вибачення можуть бути спрямовані рівному (27.6%) або нижчому за статусом комуніканту (10.4%).

Перспективою наступного дослідження вважаємо залучення інших дискурсів як матеріалу для вивчення феноменів компліменту та лестощів в різних соціальних і етно-культурних спільнотах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігунова Н.О. Позитивна оцінка : від когнітивного судження до комунікативного висловлювання : монографія. Одеса: ОМД. 2017. 580 с.
2. Дорда С.В. Фактор адресата в высказываниях лести. *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. № 26. С. 48–52 .
3. Карасик В.И. Язык социального статуса. Москва: Институт языкознания АН СССР, 1991. 495 с.
4. Леонтьев В.В. «Похвала», «лесть» и «комплимент» в структуре английской языковой личности : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Волгоградский государственный университет. Волгоград, 1999. 206 с.
5. Петелина Е.С. Некоторые особенности речевых актов похвалы и лести. *Синтагматический аспект коммуникативной семантики*. Нальчик : Изд-во Кабардино-Балкарского ун-та, 1985. С. 150–154.
6. Herbert R. K. Sex-based Differences in Compliment Behavior. *Language in Society*. № 19. 1990. P. 201–224.
7. Herbert R.K. The Ethnography of English Compliments and Compliment Responses: A Contrastive Sketch. *Contrastive Pragmatics*. W.Oleky (Ed.). Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1989. P. 3–35.
8. Holmes J. New Zealand Women are Good to Talk to : an Analysis of Politeness Strategies in Interaction. *Journal of pragmatics*. V. 20. #2. London : Elsevier, 1993. P. 91–116.
9. Holmes J. Paying Compliments: A Sex-preferential Strategy *Journal of Pragmatics*. Vol. 12. London : Elsevier, 1988. P. 445–465.
10. Knapp M.L., Hopper R., Bell R.A. Compliments : A Descriptive Taxonomy. *Journal of Communication*. № 34, 1984. P. 12–31.
11. Manes J. Compliments: A Mirror of Cultural Values. *Sociolinguistics and Language Acquisition*. N. Wolfson and E. Judd (Eds.). Rowley, London: Newbury House Publishers, 1983. P. 96–102.
12. Shotland R.S. Craig J.M. Can Men and Women Differentiate between Friendly and Sexually Interested Behaviour? *Social Psychology Quarterly 51 : The American Sociological Association*. Emory University, 1988. P. 66–73.
13. Sifianou M. Relevance Theory and Compliments as Phatic Communication : The Case of Turkish. *Linguistic Politeness across Boundaries: The Case of Greek and Turkish*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2001. P. 341–391.
14. Wolfson N. An Empirically Based Analysis of Complimenting in American English. *Sociolinguistics and Language Acquisition*. N. Wolfson and E.Judd (Eds.). Rowley, London: Newbury House Publishers, 1983. P. 82–95.
15. Wolfson N. Pretty is as Pretty Does: A Speech Act View of Sex Roles. *Applied Linguistics*, 1984. Vol. 5. P. 236–244.

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Beaton M.C. Death of a Scriptwriter. London: C & R Crime, 2009. 304 p.
2. Highmore J. Message. London: Headline Review, 2009. 425 p.
3. Niffenegger A. Her Fearful Symmetry. London: Vintage Books, 2009. 496 p.
4. Roberts G.D. Shantaram. London: Abacus, 2008. 933 p.

REFERENCES

1. Bihunova, N.O. (2017). Pozytyvna otsinka : Vid kohnityvnoho sudzhennia do komunikatyvnoho vyslovliuvannia : monohrafiia [Positive Evaluation : from a Cognitive Judgement to a Communicative Utterance : monograph]. Odesa: OMD. [In Ukrainian].
2. Dorda, S.V. (2007). Faktor adresata v vyskazyvaniyakh lesti [Addressee factor in flattery utterances]. *Nova filologiya* : zbirnyk naukovykh prats. Zaporizhzhia : ZNU. № 26. S. 48–52 [In Russian].
3. Karasik, V.I. (1991). Yazyk sotsialnogo statusa [Language of the social status]. Moskva: Institut yazykoznaniya AN SSSR [In Russian].
4. Leontyev, V.V. (1999). «Pokhvala». «lest» i «kompliment» v strukture angliyskoy yazykovoy lichnosti [“praise”, “flattery” and “compliment” in the structure of English language personality]: dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Volgogradskiy gosudarstvennyy universitet. Volgograd [In Russian].
5. Petelina, E.S. (1985). Nekotoryye osobennosti rechevykh aktov pokhvaly i lesti [Some peculiarities of praise and flattery speech acts]. *Sintagmaticheskiy aspekt kommunikativnoy semantiki*. Nalchik : Izd-vo Kabardino-Balkarskogo universiteta. S. 150–154 [In Russian].
6. Herbert, R. K. Sex-based Differences in Compliment Behavior. *Language in Society*. № 19. 1990. P. 201–224.
7. Herbert, R.K. The Ethnography of English Compliments and Compliment Responses: A Contrastive Sketch. *Contrastive Pragmatics*. W.Oleky (Ed.). Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1989. P. 3–35.
8. Holmes, J. New Zealand Women are Good to Talk to : an Analysis of Politeness Strategies in Interaction . *Journal of pragmatics*. V. 20. #2. London : Elsevier, 1993. P. 91–116.
9. Holmes, J. Paying Compliments: A Sex-preferential Strategy *Journal of Pragmatics*. Vol. 12. London : Elsevier, 1988. P. 445–465.
10. Knapp, M.L., Hopper, R., Bell, R.A. Compliments : A Descriptive Taxonomy. *Journal of Communication*. № 34, 1984. P. 12–31.
11. Manes, J. Compliments: A Mirror of Cultural Values. *Sociolinguistics and Language Acquisition*. N. Wolfson and E. Judd (Eds.). Rowley, London: Newbury House Publishers, 1983. P. 96–102.

12. Shotland, R.S. Craig, J.M. Can Men and Women Differentiate between Friendly and Sexually Interested Behaviour? *Social Psychology Quarterly* 51 : *The American Sociological Association*. Emory University, 1988. P. 66–73.
13. Sifianou, M. Relevance Theory and Compliments as Phatic Communication : The Case of Turkish. *Linguistic Politeness across Boundaries: The Case of Greek and Turkish*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2001. P. 341–391.
14. Wolfson, N. An Empirically Based Analysis of Complimenting in American English. *Sociolinguistics and Language Acquisition*. N. Wolfson and E.Judd (Eds.). Rowley, London: Newbury House Publishers, 1983. P. 82–95.
15. Wolfson, N. Pretty is as Pretty Does: A Speech Act View of Sex Roles. *Applied Linguistics*, 1984. Vol. 5. P. 236–244.

SOURCES

1. Beaton, M.C. Death of a Scriptwriter. London: C & R Crime, 2009. 304 p.
2. Highmore, J. Message. London: Headline Review, 2009. 425 p.
3. Niffenegger, A. Her Fearful Symmetry. London: Vintage Books, 2009. 496 p.
4. Roberts, G.D. Shantaram. London: Abacus, 2008. 933 p.

STATUS AND GENDER RELATIONSHIP OF COMPLIMENT AND FLATTERY SPEECH ACTS PARTICIPANTS

Bigunova Natalia Olexandrivna

DSc. (Philology),

*Associate Professor at the Chair of Theoretical and Applied Phonetics of the English language
Odesa I.I. Mechnikov National University
French boulevard, 24/26, Odessa, Ukraine*

The article is dedicated to the analysis of such social lingual aspects of positive evaluative utterances, as status and gender characteristics of compliment and flattery speech acts participants. The article offers definitions of compliment and flattery as positive evaluative speech acts. From the social status perspective both compliment and flattery are regarded as status labile speech acts. It has been established that compliment is more often directed towards a recipient whose social status equals that of the speaker, less often it is directed towards a recipient whose status is lower. In those exceptive cases when compliment addresses a recipient who is of a higher social class, its topic can solely be the addressee's appearance or property. Compliment speech act is gender dependent: the sex of its participants comes to the foreground. Appearance compliment is far more often addressed to a woman. It has been established that in English lingual culture addressers of a higher social status tend to choose the addressee's actions and proficiency as standard topics for compliments, while addressers of a lower social status tend to choose the addressee's appearance and property. The research of the communicants' sex impact upon compliments perception is declarative of the women's more positive compliment acceptance: they perceive compliments as a solidarity manifestation, while men treat compliments as "face-threatening" acts and tend to accept them with suspicion, sometimes perceiving them not as good attitude manifestation, but as a sexual interest. Women use more standard and more expressive formulae than men. As for flattery speech act, it has been proved that flattery is mainly directed from a lower status communicant to a higher status one. However, flattery-apology can be directed towards an equal or even a lower status recipient. The addresser's social status can be higher only in a situational dependence on the addressee, when the addresser cannot gain his / her desirable profit without the addressee's support.

Key words: *speech act, compliment, flattery, social status, gender, addresser, addressee.*